दैनिकम् ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
हिमसंस्कृतवार्ता

पञ्चाङ्गम्
अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्धः ५१२७ बसन्त-ऋतुः
सूर्यः उत्तरायणम् फाल्गुणशुक्लदशमी
फाल्गुण 14 प्रविष्ठांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-5 ■ वर्ष-5 ■ अङ्क-126 | 1 | फरवरी 26, 2026 | Website- www.himsanskritam.com | Email-himsanskrit@gmail.com

2 मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथस्य जापानयात्रा; एकादशसहस्रकोटिरुप्यकाणां सामञ्जस्यपत्राणि हस्ताक्षरितवन्तः

3 शिक्षकाणां ६२४ पदानां कृते २५ वर्षस्य न्यूनतम- आयुसीमा निरस्ता, आवेदनप्रक्रिया पुनः आरब्धा

5 पाणिनीय-भाषाविज्ञानपरम्परा एवं आधुनिकभाषा' विषयकैकदिवसीया कार्यशाला केंद्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालय-भोपाल-परिसरे सम्पन्ना

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी भारत-इजराइल-देशयोः मध्ये पारस्परिकसहयोगसमीक्षायै इज़रायलदेशस्य द्विदिवसीयायां यात्रायाम् तेल-अवीव इत्यत्र समाप्तवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इज़्रैलदेशस्य द्विदिवसीयायै यात्रायै तेल-अवीव इत्यत्र समप्राप्तवान्। तस्य इयम् इजरायलदेशस्य द्वितीयायात्रा अस्ति। यात्रावधौ प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी, तस्य समकक्षीयः बेजमिन नेतन्याहू च भारत-इज़रायल-रणनीतिक-सहयोगे जातायाः महत्वपूर्णप्रगतेः समीक्षां करिष्यतः। तौ विज्ञान-प्रौद्योगिकी-नवाचार-रक्षा-सुरक्षा-कृषि-जलप्रबंधन-व्यापारार्थव्यवस्था-परस्परादानप्रदानादिक्षेत्राणां सहयोगस्य विभिन्नक्षेत्रेषु आगामि-अवसरान् अधिकृत्य चर्चिष्यतः। द्वावेव नेतारौ परस्परहितानां क्षेत्रियेषु वैश्विकेषु च प्रकरणेषु स्वविचारान् प्रदातुं शक्नुतः। स्वकीयायाः यात्रायाः पूर्वं प्रधानमन्त्रिणा आशा प्रकटिता यत् तस्य द्विदिवसीया इयं यात्रा द्वयोः देशयोरमध्ये सम्बन्धान् इतः अपि सुदृढान् करिष्यति। यात्रापूर्वं स्वकीये प्रस्थानवक्तव्ये प्रधानमन्त्रिणा प्रोक्तं यत् अनया यात्रया रणनीतिकसहयोगाय नूतनलक्ष्याणि निर्धारितानि भविष्यन्ति सहैव द्वयोः देशयोः समृद्धभविष्याय संयुक्तदृष्टिकोणं च अग्रे नेष्यते। सः प्रोक्तवान् यत् भारत-इज़रायलदेशौ सुदृढरणनीतिकसहयोगस्य विनिमयं कुरुतः यस्मिन् विगतेषु केषुचिद्वर्षेषु उल्लेखनीया वृद्धिः गतिशीलता च सञ्जाता अस्ति।

नरेन्द्रमोदिनः स्वागतं कर्तुं समुत्सुकाः सन्ति - इज़रायलदेशस्य राष्ट्रपतिः

इज़रायलदेशस्य राष्ट्रपतिः इसहाक-हर्जोग इत्यसौ अकथयत् यत् तस्य देशः देशवासिनः च प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः स्वागतं कर्तुं समुत्सुकाः सन्ति। श्रीहर्जोगः इत्यस्य वक्तव्यं प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः प्रस्थानवक्तव्यस्य प्रत्युत्तरे समागच्छत् यस्मिन् सः उल्लेखम् अकरोत् यत् स्वकीयेन इज़रायल-समकक्षीयेण बेंजामिन नेतन्याहू इत्यनेन सह स्वकीयानां व्यस्ततानां प्रतीक्षां कुर्वन् अस्ति। इतः पूर्वं रविवासरं एकस्मिन् सार्वजनिक-सञ्चीलीय-संदेशे, इज़रायलदेशस्य प्रधानमन्त्री बेंजामिन नेतन्याहू इत्यसौ भारत-इज़रायलदेशयोः मैत्रीबलं रेखांकितं कुर्वन् प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः आगमनम् ऐतिहासिकक्षणम् इति प्रत्यपादयत्।

शिवराजसिंह चौहानः पूसा-कृषि-विज्ञान-मेलकस्य उद्घाटनम् अकरोत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - कृषि-कृषक-कल्याणमन्त्री शिवराजसिंह चौहानः नवदेहल्यां पूसा-कृषि-विज्ञान-मेलकस्य उद्घाटनम् अकरोत्। अस्मिन् अवसरे श्रीचौहानः अवदत् यत्, सर्वकारः उर्वरकाणां सौलभ्यं सुदृढं कुर्वन् अस्ति, अनुत्तम-कीटनाशकानां विक्रयणं च निवारयति सहैव कृषकाणां ऋणं सुव्यवस्थितं कर्तुं शीघ्रमेव फार्मर-आई डी इति कृषकपरिचयपत्रम् अपि प्रवर्तयिष्यति । सः उल्लेखितवान् यत् प्रधानमन्त्री-फसल-बीमा योजनायाः अन्तर्गतं कृषकाणां कृते प्रायः एकलक्षं द्विनवति-सहस्रकोटि-रूप्यकाणां वितरणम् अभवत्। सः अवदत् यत् प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्र मोदी-वर्यस्य नेतृत्वे अनेकानि परिहारकार्याणि कार्यान्वितानि सन्ति, तेषाम् परिणामेन, भारतं इदानीं तण्डुल-उत्पादने विश्वे प्रथमस्थानम् भजति।

विदेशसचिवः विक्रममिस्त्री इत्यसौ वर्धमान-वैश्विक अनिश्चिततायाः मध्ये सामरिक-स्थिरतायाः संरक्षणस्य तथा नवीकृत-शस्त्र-स्पर्धायाः निवारणस्य च अत्यावश्यकतायाः विषये भारतस्य दायित्वं प्रत्यपादयत्

हिमसंस्कृतवार्ताः - वर्धमान-वैश्विक-अनिश्चिततायाः मध्ये सामरिक स्थिरतायाः संरक्षणस्य तथा नवीकृत-शस्त्र-स्पर्धायाः निवारणस्य च अत्यावश्यकतायाः विषये भारतम् अवधानम् अकरोत्। जिनेवा-नगरे निरस्त्रीकरण-सम्मेलनस्य उच्च-स्तरीय-खण्डं सम्बोधयन्, विदेशसचिवः विक्रममिस्त्री, सैन्य-कृत्रिम-बुद्धिचातुर्यस्य दायित्वपूर्ण-उपयोगाय देशस्य प्रतिबद्धतां, रक्षाक्षेत्रे विश्वसनीयस्य ए. आई. इत्यस्य मूल्याङ्कनाय राष्ट्रिय-संरचनां च अधोरेखितवान्। सद्यः एव न्यू स्ट्रेटेजिक आर्म्स रिडक्षन् ट्रीटी अथवा न्यू स्टार्ट् इत्यस्य समाप्तिः, वैश्विकशस्त्रनियन्त्रणस्य कृते प्रमुखा हानिः अस्ति। सः विनाशकारि-शस्त्रैः सह वर्धमानस्य आतङ्कवादस्य सङ्कट-विषये अपि अकथयत्। सः इत्यपि अवदत् यत् भारतं विश्वसिति यत् विश्वसुरक्षायाः कृते सामरिकस्थिरतायाः रक्षणं, शस्त्रस्पर्धायाः निवारणं च पूर्वकालात् अधिकम् महत्त्वपूर्णम् अस्ति।

निर्वाचनायोगेन पश्चिमबङ्गाले विधानसभा निर्वाचनात् पूर्वं नियुक्तानां केन्द्रीय-सशस्त्र-आरक्षक-बलस्य कर्मचारिणां कृते सुनिश्चितेषु वाहनेषु जी. पी. एस्. इति निरीक्षणिका योजयितुं निर्णयः कृतः

हिमसंस्कृतवार्ताः - भारतस्य निर्वाचनायोगेन पश्चिमबङ्गाले विधानसभा निर्वाचनात् पूर्वं नियुक्तानां केन्द्रीय-सशस्त्र-आरक्षक-बलस्य कर्मचारिणां कृते सुनिश्चितेषु वाहनेषु जी. पी. एस्. इति निरीक्षणिका योजयितुं निर्णयः कृतः अस्ति। सी. ए. पी. एफ्. इति आरक्षिबलानां नियोजनं द्वयोः चरणयोः आरभ्यते। अग्रिममासस्य प्रथमदिनात् चत्वारिंशदधिक-द्विशतं संख्याकानां आरक्षिदलानां प्रथम-चरणस्य नियोजनं भविष्यति। आयोगेन निर्देशः दत्तः यत् सशस्त्रसेनाः क्षेत्र-आधिपत्यस्य अभ्यासं करिष्यन्ति, राज्यस्य भौगोलिकस्थित्या च परिचिताः भविष्यन्ति। पश्चिमबङ्ग-राज्यस्य मुख्य-निर्वाचन-अधिकारी अवदत् यत् जी. पी. एस्. निरीक्षण-व्यवस्थया निर्वाचनायोगेन नियुक्ताः केन्द्रीय-निरीक्षकाः सी. ए. पी. एफ़.इत्यस्य कार्मिकानां सञ्चारस्य निरीक्षणं कर्तुं समर्थाः भविष्यन्ति। द्वितीय-चरणस्य चत्वारिंशदधिक-द्विशतं संख्याकानि आरक्षिदलानि मार्च-मासस्य दश-दिनाङ्कात् आरभ्य नियोजितानि भविष्यन्ति।

सुभाषितम्

उत्कर्षो नैव नित्यं,
स्यान्नापकर्षस्तथैव च।
प्राक्कर्मवशतो नित्यं,
सधनो निर्धनो भवेत्॥

मनुष्यों की उन्नति प्रतिदिन नहीं होती है और उसी प्रकार कभी उन्नति नहीं भी होती है, बहुत समय पूर्व किए हुए कर्मों के कारण धनवान् व्यक्ति भी निर्धन हो जाते हैं।

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुध्दीनां कृते, राजनैतिक-सांस्कृतिकविचाराणाञ्च कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवाहरसङ्केतः-१७७१११
सङ्केतः- प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

चतुर्दिवसात्मकं राष्ट्रीय-आरोग्यमेलकम् उद्घाटितं राष्ट्रपतिना द्रौपदीमुर्मु-वर्यया

हिमसंस्कृतवार्ताः - राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मु-वर्यया महाराष्ट्रस्य विदर्भक्षेत्रस्य बुल्दाना-मण्डलस्य शेगाव-नगरे चतुर्दिवसात्मकं राष्ट्रिय-आरोग्य-मेलकम् उद्घाटितम्। अस्मिन् अवसरे राष्ट्रपतिः अवदत् यत्, स्वस्थ-नागरिकाः स्वस्थ राष्ट्रस्य निर्माणे प्रमुखां भूमिकां निर्वहन्ति। सा अवोचत् यत्, औषधीय-सस्य-कृषिः कृषकाणां आर्थिकस्थितिं वर्धयति, मृत्तिकायाः स्वास्थ्यं च वर्धयति। ध्यानास्पदं वर्तते यत् आयुष-मन्त्रालयः अखिलभारतीय-आयुर्वेद-काङ्ग्रेस्-सङ्घस्य सहयोगेन राष्ट्रिय-आरोग्य-मेलकम् आयोजयति।

मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथस्य जापानयात्रा; एकादशसहस्रकोटिरुप्यकाणां सामञ्जस्यपत्राणि हस्ताक्षरितवन्तः

उत्तरप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री योगी आदित्यनाथः स्वकीयायाः द्विदिवसीय-जापानयात्रायाः प्रथमदिवसे जपानी-संस्थाभिः सह प्रायः एकादशसहस्रकोटि (११,०००) रुप्यकाणां सामञ्जस्यपत्रेषु (MoUs) हस्ताक्षरं कृतवान्। एते सम्झौताः कृषि-उपकरण, औद्योगिक-यन्त्र, जल-पर्यावरण-अवसंरचना, स्वचलितवाहन (Automobile), इलेक्ट्रॉनिक्स, मुद्रणकला तथा 'रियल एस्टेट' इत्यादिषु विविधक्षेत्रेषु प्रमुखकम्पनीभिः सह अभवन्।अधिकारिभिः सूचितं यत् एतैः सम्झौतैः विनिर्माणक्षमतायां वृद्धिः भविष्यति तथा च उत्तरप्रदेश-जापानदेशयोः मध्ये औद्योगिकसहयोगस्य नूतनः मार्गः प्रशस्तः भविष्यति।

विशाखापत्तनम्-तटे 'मिलन-२०२६' नौसैन्य-अभ्यासस्य सफलसमापनम्

भारतीय-नौसेनायाः प्रमुखः बहुपक्षीयः समुद्री-अभ्यासः 'मिलन-२०२६' गतदिने विशाखापत्तनम्-तटस्य समीपे विमानवाहकपोते 'आईएनएस विक्रान्त' (INS Vikrant) उपरि आयोजितस्य समापनसमारोहस्य उत्सवेन सम्पन्नः अभवत्।अस्मिन् अभ्यासे आहत्य द्वाचत्वारिंशत् (४२) जलपोताः तथा च पनडुब्ब्यः (Submarines), एकोनविंशति (२९) विमानानि च भागं गृहीतवन्तः। एतेषु मित्रदेशानां अष्टादश (१८) जलपोताः सम्मिलिताः आसन्, येन कारणेन एषः अभ्यासः अधुनावधि सञ्जातेषु संस्करणेषु विशालतमः अभवत्।

भारत-नेपालयोः मध्ये वन-वन्यजीव-संरक्षणार्थं सामञ्जस्यपत्रे हस्ताक्षरम्

भारत-नेपालदेशयोः मध्ये वन, वन्यजीव, पर्यावरण, जैव-विविधता-संरक्षणं तथा च जलवायु-परिवर्तनस्य क्षेत्रेषु द्विपक्षीय-सहयोगं वर्धयितुं एकस्मिन् सामञ्जस्यपत्रे (MoU) हस्ताक्षरं कृतम्। एषा सन्धिः नवदिल्ल्यां भारतस्य पर्यावरण-वन-जलवायुपरिवर्तनमन्त्री भूपेन्द्र यादवः तथा नेपालसर्वकारस्य वन-पर्यावरणमन्त्री माधव प्रसाद चौलागैन इत्यनयोः उपस्थितौ सम्पन्ना अभवत्।

राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मू अद्य झारखण्डं गमिष्यति; जगन्नाथमन्दिरस्य आधारशिलां च रक्षिष्यति

भारतस्य राष्ट्रपतिः द्रौपदी मुर्मू अद्य झारखण्डराज्यस्य प्रवासं करिष्यति। तत्र सा कदमा इत्यत्र श्रीजगन्नाथमन्दिरस्य आधारशिलां स्थापयिष्यति तथा च जमशेदपुरस्य बारीडीह स्थित-मणिपाल-टाटा-मेडिकल-कॉलेज इत्यस्य एकस्य भवनस्य भूमिपूजनसमारोहे भागं ग्रहीष्यति। राष्ट्रपतेः आगमनं दृष्ट्वा सुरक्षायाः दृढ-प्रबन्धाः कृताः सन्ति। अस्मिन् कार्यक्रमे राज्यपालः सन्तोषकुमारगंगवारः, केन्द्रीयमन्त्री धर्मेंद्रप्रधानः, मुख्यमन्त्री हेमन्तसोरेनः तथा च अनेके अन्ये गणमान्यव्यक्तयः उपस्थिताः भविष्यन्ति।

भूपेन्द्र यादवः उक्तवान्—भारतं चतुर्षु रणनीतिक-क्षेत्रेषु परिष्काराणां मार्गं प्रशस्तं करोति

पर्यावरण-वन-जलवायुपरिवर्तनमन्त्री भूपेन्द्र यादवः उक्तवान् यत् भारतं चतुर्षु रणनीतिक-क्षेत्रेषु (Four strategic areas) व्यवस्थित-परिष्काराणां कार्यं अग्रे सारयति। एतानि क्षेत्राणि सन्ति—ऊर्जा-परिवर्तनम्, सतत-आर्थिक-परिवर्तनम्, प्रकृति-आधारित-समाधानं तथा च डिजिटल-पर्यावरण-प्रशासनम्। नवदिल्ल्यां 'ऊर्जा एवं संसाधन संस्थान' (TERI) इत्यस्य विश्व-सतत-विकास-शिखरसम्मेलनस्य उद्घाटनसत्रे श्रीयादवः अवदत् यत् अस्माभिः सामाजिक-न्यायस्य तथा पारिस्थितिक-सीमाणां (Ecological limits) अन्तः एव विकासस्य परिभाषा निश्चेतव्या

देहल्यां प्रथमवारं भविष्यति अन्तर्राष्ट्रिय-चलच्चित्रोत्सवः; मुख्यमन्त्री रेखा गुप्ता उद्घोषितवती

देहली-नगरे प्रथमवारं अन्तर्राष्ट्रिय-चलच्चित्रोत्सवः (International Film Festival) आयोज्यते। एषः महोत्सवः आगामिनि मासे २५ तः ३१ दिनाङ्कपर्यन्तं प्रचलिष्यति। अस्य विषये सूचयन्ती मुख्यमन्त्री रेखा गुप्ता अवदत् यत् एषः महोत्सवः देहलीं वैश्विक-सांस्कृतिक-केन्द्रत्वेन तथा च सिनेमा-केन्द्रत्वेन स्थापयितुं प्रमुखां भूमिकां निर्वक्ष्यति।मुख्यमन्त्री उक्तवती यत् एषः महोत्सवः केवलं चलच्चित्राणां प्रदर्शनं नास्ति, अपितु राजधान्याः रचनात्मक-शक्तेः, सांस्कृतिक-विरासतस्य तथा च आधुनिक-चिन्तनस्य उत्सवः अस्ति। एषः नगरव्यापी महोत्सवः 'भारत मण्डपम्' इत्यादिषु राजधान्याः विविधेषु प्रतिष्ठित-स्थानेषु आयोजयिष्यते।श्रीमती गुप्ता अवदत् यत् अनेन आयोजनेन स्थानीय-चलच्चित्रकारेभ्यः अन्तर्राष्ट्रिय-मञ्चः प्राप्स्यति, येन सह चलच्चित्र-पर्यटनम् (Film Tourism), प्रतिभा-विकासः तथा रचनात्मक-उद्योगाः प्रोत्साहनं प्राप्स्यन्ति।
'देहली पर्यटन एवं परिवहन विकास निगम' द्वारा आयोजिते अस्मिन् महोत्सवे सार्ध-शतम् (१२५) तः अधिकानां भारतीय-अन्तर्राष्ट्रिय-चलच्चित्राणां प्रदर्शनं भविष्यति। अनेन सह एव गाला-प्रिमियर, मास्टरक्लास, चलच्चित्र-उद्योग-संवादः, कार्यशालाः तथा सांस्कृति-कार्यक्रमाः अपि प्रचलिष्यन्ति। सा उक्तवती यत् अस्य उत्सवस्य माध्यमेन युवा-प्रतिभाः स्वकीयां रचनात्मक-क्षमतां प्रदर्शयितुं उद्योगेन सह साक्षात् संलग्नाः भवितुं च अवसरं प्राप्स्यन्ति।

आयुष-मन्त्रालयेन 'प्रधानमंत्री-योग-पुरस्कार-२०२६' इत्यस्मै आवेदनानि आमन्त्रितानि

आयुष-मन्त्रालयेन 'प्रधानमंत्री-योग-पुरस्कार-२०२६' (PM Yoga Awards 2026) इत्यस्मै आवेदनानि आमन्त्रितानि सन्ति। मन्त्रालयेन सूचितं यत् एषः पुरस्कारः व्यक्ति-संस्थान इति द्वयोः श्रेण्योः प्रदास्यते। प्रत्येकं पुरस्कारविजेत्रे एका जयचक्रिका (Trophy), प्रमाण-पत्रं तथा च पञ्चविंशतिलक्षं (२५,००,०००) रुप्यकाणां नकद-धनराशिः प्रदास्यते। आवेदनं प्रेषयितुं अन्तिमा तिथिः मार्च-मासस्य २१ दिनाङ्कः वर्तते। योग्याः व्यक्तयः संस्थाः च 'राष्ट्रीय-पुरस्कार-पोर्टल' (National Awards Portal) माध्यमेन स्व-आवेदनानि प्रेषयितुं शक्नुवन्ति।

वाणिज्यमन्त्री पीयूष गोयलः इस्राइल-प्रतिनिधिमण्डलेन सह 'मुक्त-व्यापार-विधेयक' विषये चर्चां कृतवान्

भारतस्य वाणिज्य-उद्योगमन्त्री पीयूष गोयलः नवदिल्ल्यां इस्राइल-देशस्य प्रतिनिधिमण्डलेन सह 'भारत-इस्राइल-मुक्त-व्यापार-विधेयक' (FTA) विषये मन्त्रणां कृतवान्। सामाजिक-माध्यमे (Social Media) एकेन सन्देशेन श्रीगोयलः उक्तवान् यत् इस्राइल-प्रतिनिधिमण्डलेन सह तस्य सार्थका वार्ता अभवत्। एषा वार्ता द्वयोः देशयोः आर्थिक-सम्बन्धान् सुदृढं कर्तुं साझा-प्रतिबद्धतां (Shared commitment) दर्शयति।श्रीगोयलः एतत् कथनं इस्राइल-देशस्य अर्थव्यवस्था-उद्योगमन्त्री नीर बरकत इत्यस्य सन्देशस्य प्रत्युत्तरे उक्तवान्। श्रीबरकतः सूचितवान् आसीत् यत् अर्थव्यवस्था-उद्योग-मन्त्रालयस्य 'विदेश-व्यापार-प्रशासनस्य' नेतृत्वे एकं प्रतिनिधिमण्डलं द्वयोः देशयोः मध्ये मुक्त-व्यापार-विधेयकस्य वार्तां आरब्धुं भारतं प्राप्तवान् अस्ति।

शिक्षकाणां ६२४ पदानां कृते २५ वर्षस्य न्यूनतम-आयुसीमा निरस्ता, आवेदनप्रक्रिया पुनः आरब्धा

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला।हिमाचलप्रदेश-राज्य- चयन- आयोग, हमीरपुरम् इत्यनेन आङ्ग्ल-गणित-शिक्षकयोः ३१२-३१२ पदानां कृते प्रकाशितायाम् अधिसूचनायां संशोधनं कृतम्। आयोगेन २५ वर्षस्य न्यूनतम-आयुसीमा निराकृता। सीबीएसई-विद्यालयेषु प्रोफेशनल- आङ्ग्ल-गणित- शिक्षक नियुक्त्यर्थम् अधुना कापि न्यूनतम- आयुसीमा न प्रवर्तते। समान- अवसर-प्रदानस्य उद्देश्येन आयोगेन विज्ञापनस्य आवेदनप्रक्रिया अष्टदिनपर्यन्तं पुनः उद्घाटिता। पूर्वं आवेदनप्रक्रिया ३१ जनवरी २०२६ तः २१ फरवरी २०२६ पर्यन्तं आसीत्। अधुना आयु:सीमा-निरसनानन्तरम् अधिकानाम् अभ्यर्थिनां कृते अवसरः भविष्यति। अन्याः सर्वाः शर्ताः यथावत् स्थापिताः। आयोगेन स्पष्टं कृतं यत् नियुक्तिनियमाः पूर्ववत् एव प्रवर्तिष्यन्ते। विस्तृतसूचना आयोगस्य आधिकारिक-जालपुटे अपि उपलब्धा अस्ति।सीबीएसई- विद्यालयेषु एषा नियुक्तिः पञ्चवर्ष- आधारेण भविष्यति। चयनित-अभ्यर्थिभ्यः मासिकं निश्चितं ३०,००० रूप्यकमानदेयं प्रदास्यते। आङ्ग्ल- शिक्षकपदस्य कृते अभ्यर्थिनः एम.ए. (आङ्ग्ले) उपाधिः (स्नातक-स्तरे न्यूनतमं ५० प्रतिशताङ्काः) बी. एड. अनिवार्यौ। गणित-शिक्षकपदस्य कृते एम.ए./ एम.एस्सी. (गणिते) सह बी.एड अपेक्षितम्।आरक्षितवर्गस्य अभ्यर्थिभ्यः नियमानुसारम् अङ्केषु न्यूनता प्रदत्ता अस्ति। एषा भर्तीः निश्चित- मानदेय- आधारेण शिक्षाविभागे भविष्यति। नियुक्तशिक्षकाः पीजीटीस्तरस्य भविष्यन्ति, अतः टेट- उत्तीर्णता अनिवार्या नास्ति। सीबीएसई- विद्यालयेषु गणित-आङ्ग्ल-विषययोः समग्रं ८०० पदानां पूर्तेः योजना अस्ति। आयोगेन ६२४ पदानि पूर्यन्ते, शेषाणि ७६ पदानि सैनिक-कल्याण- विभागेन, क्रीडाविभागेन, दिव्याङ्ग-श्रेण्या सम्बद्धैः विभागैः पूर्यन्ते। एतेषां पदानां पूर्तेः प्रक्रिया अपि शीघ्रमेव आरभ्यते। शासनस्य अनुमत्याः अनन्तरं न्यूनतम- आयुसीमा निरस्ता। अभ्यर्थिभ्यः अष्ट- दिनात्मकम् अतिरिक्तकालः दत्तः।

-डॉ. विक्रममहाजनः,सचिवः, हिमाचलप्रदेश- राज्य- चयन- आयोग, हमीरपुरम्।

हिमाचलविद्यालयस्य शिक्षाविभागेन नघेटा-विद्यालयस्य प्रवक्ते प्रदत्ता अनिवार्या सेवानिवृत्तिः

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। हिमाचलप्रदेश-विद्यालयीय- शिक्षा- निदेशालयेन भ्रष्टाचार-आरोपाः सिद्धाः इति निष्कर्षेण सिरमौरजनपदस्य अन्तर्गतस्य राजकीये वरिष्ठ- माध्यमिक- विद्यालये नियुक्तः गणितप्रवक्त्रे हार्दिशकुमाराय अनिवार्यसेवानिवृत्तिः प्रदत्ता। आदेशः तत्क्षणप्रभावेन प्रवृत्तः कृतः।हार्दिशकुमारस्य विरुद्धं Central Civil Services Rules नाम्नः नियमावल्याः नियम-१४ अन्तर्गतं १६ अक्तूबर २०२१ तिथौ अनुशासनात्मकप्रक्रिया आरब्धा आसीत्। अयं विषयः तस्मिन् समये प्रकाशं प्राप्तवान्, यदा सः राजकीये वरिष्ठ- माध्यमिक-विद्यालये तरुवाला इत्यत्र आईसीटी-प्रयोगशालाप्रभारीरूपेण कार्यरतः आसीत्। २०२१ वर्षस्य जूनमासे हार्दिशकुमारः कस्यचित् सामग्री-आपूर्तिकर्त्रा सह दूरभाषसंवादे उत्कोचयाचनायाः आरोपेण आरोपितः अभवत्। अस्य संवादस्य ध्वनिमुद्रणं सामाजिकमाध्यमेषु व्यापकं प्रसारितम्। अनन्तरं २३ जुलाई २०२१ तिथौ नाहनपुलिस-स्थानके भ्रष्टाचारनिरोधकविधानस्य 1988-अधिनियमस्य धारा- ७ अन्तर्गतं प्राथमिकी (एफआईआर) अभिलेखिता। विभागेन अन्वेषणार्थम् अन्वेषण- अधिकारी नियुक्तः। २ सितम्बर २०२४ तिथौ प्रस्तुतायां अन्वेषण- प्रतिवेदने उपलब्धसाक्ष्येषु, परिस्थितिषु, सम्बद्ध-अधिकारिणः स्वीकृतौ च आधृत्य आरोपाः सिद्धाः इति निर्दिष्टम्। प्रतिवेदनस्य उत्तरं दातुं अवसरः अपि प्रदत्तः, किन्तु विभागेन तस्य स्पष्टीकरणं असन्तोषजनकं मन्यते स्म।विद्यालयीय-शिक्षा- निदेशकः आशीष कोहली अवदत् यत् शिक्षकस्य उपरि उच्चनैतिक-दायित्वं भवति तथा तस्मात् निष्ठायुक्तम् आदर्श-आचरणं अपेक्षितम्। छात्र- कल्याणसंबद्धेषु विषयेषु भ्रष्टाचारः नैतिकम् अधःपतनं च कस्यापि अवस्थायां स्वीकरणीयं न भवति। निदेशालयेन अस्य विषयस्य गाम्भीर्यं विचार्य निष्कर्षः कृतः यत् सम्बद्ध-प्रवक्तुः सर्वकारीय- सेवायां स्थापनम् उचितं नास्ति। अतः तस्मै अनिवार्या सेवानिवृत्तिः प्रदत्ता।

संगणकं चालयितुं तु दूरं, प्रस्तावम् अपि निर्मातुं न शक्नुवन्ति पञ्चायतसचिवाः

हिमसंस्कृतवार्ताः शिमला ।अनेकवर्षीयसेवायाः अनन्तरम् अपि जनपदस्य केचन पञ्चायतसचिवाः जनसम्बद्धकार्याणां प्रस्तावान् अपि निर्मातुं न समर्थाः। अंतर्जाल- अभिलेखान् प्रविष्टुं तु दूरं, ते संगणकं चालयितुमपि न जानन्ति। अनेन कारणेन इदानीं पञ्चायतानां कार्याणि अवरुद्धानि भवन्ति।जनपद-प्रशासनस्य समीपे अपि एतेषां सचिवानां विषये शिकायताः (अभियोगाः) प्राप्ताः भवन्ति। एषा कार्यशैली ग्रामीणप्रदेशेषु कार्येषु विघ्नं मा भवेत् एतदर्थं जनपदप्रशासनेन पञ्चायतसचिवानां प्रशिक्षणं दातुं निर्णयः कृतः। अस्य कृते शीघ्रमेव सर्वेषां पञ्चायतसचिवानां कृते प्रशिक्षणकार्यक्रमः आयोजितः भविष्यति। तान् शिमलानगरम् आहूय संगणकचालनात् आरभ्य प्रस्तावनिर्माणपर्यन्तं सर्वेषां कार्याणां शिक्षणं दीयते। शिमलाजनपदे ४१२ पञ्चायताः सन्ति। अनेकेषु पञ्चायतेषु गतसमये नवसचिवानां नियुक्तिः अभवत्।प्रशासनस्य अनुसारं ये सचिवाः हालवर्षेषु नियुक्ताः, ते संगणक-चालनकुशलाः सन्ति। तेषां समीपे सूचना-प्रौद्योगिकी-प्रमाणपत्राणि अपि सन्ति। ते प्रस्तावान् अपि निर्मान्ति। किन्तु तेषां पूर्वं नियुक्ताः केचन सचिवाः प्रस्ताव-निर्माणे असमर्थाः सन्ति। तेषां संगणकचालनं, जनसम्बद्ध-अभिलेखानां ऑनलाइनप्रवेशः इत्यादिषु कार्येषु कठिनता भवति। एतेषां केचन एक-द्विवर्षयोः अन्तरे सेवामुक्ताः (सेवानिवृत्ताः) अपि भविष्यन्ति। अतः सर्वेषां प्रशिक्षणं दातुं निर्णयः कृतः। न सर्वे सचिवाः अकार्यकुशलाः सन्ति, किन्तु केचन एव, येषां कारणेन पञ्चायतानां कार्याणि लम्बितानि भवन्ति। ग्रामीणप्रदेशेषु पञ्चायतसचिवाः महत्त्वपूर्णां भूमिकां निर्वहन्ति। ग्रामीणक्षेत्रेषु पञ्चायतानां माध्यमेन एव सर्वाणि विकासकार्याणि क्रियन्ते। ग्रामसभायां उत्थापितविषयात् आरभ्य नवप्रस्तावनिर्माणपर्यन्तं सर्वाणि कार्याणि सचिवाः एव कुर्वन्ति। पञ्चायतप्रधानैः निर्दिष्टानां कार्याणां प्रस्तावान् सचिवाः निर्मान्ति। प्रतिवेदननिर्माणादीनि कार्याणि अपि तेषाम् अधीनानि सन्ति। अतः पंचायतीराज- संस्थानां कार्येषु तेषां प्रशिक्षणस्य व्यवस्था क्रियते। गतवर्षेषु पञ्चायतासु ऑनलाइनकार्याणां संख्या अपि वर्धिता अस्ति। प्रशिक्षणेन सचिवानां कार्येषु शीघ्रता भविष्यति।

शीघ्रमेव प्रशिक्षणम्-ग्रामीणप्रदेशेषु जनकार्याणां शीघ्रतायै पञ्चायतसचिवेभ्यः प्रशिक्षणं दीयते। पंचायतीराज- संस्थानैः क्रियमाणेषु सर्वेषु कार्येषु सचिवाः सज्जाः क्रियन्ते। शीघ्रमेव अस्य कार्यक्रमस्य समय- सारिणी प्रकाशिताः भविष्यति।

-सचिनशर्मा, अपर-जनपद अधिकारी, शिमला।

बिलासपुरे बलोह-शुल्कसंग्रहणकेन्द्रस्य समीपे वाहनात् ९४९ ग्राम चरस-द्रव्यं प्राप्तम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला।मादकद्रव्य-विरुद्धं प्रचलितस्य विशेष-अभियानस्य अन्तर्गतं घुमारवीं-स्थानकस्य आरक्षकदलं महतीं सिद्धिं प्राप्तवान्। कीरतपुर-नेरचौक-चतुर्मार्गे स्थितस्य बलोह-शुल्कसंग्रहणकेन्द्रस्य समीपे एकस्मात् वाहनात् ९४९ ग्राम् चरस-द्रव्यं जप्तम्। तत्रैव हरियाणाराज्यस्य युवानौ द्वौ गृहीतौ। प्राप्त-विवरणानुसारं मंगलवासरे रात्रौ घुमारवीं- स्थानकस्य आरक्षकदलं शुल्कसंग्रहणकेन्द्रस्य समीपे विशेष-निग्रहव्यवस्थां कृतवान् आसीत् तथा चतुर्मार्गेण गच्छतां वाहनानां नियमितपरीक्षणं क्रियमाणम् आसीत्। तस्मिन् समये मण्डी-दिशातः आगच्छन्तम् एकं वाहनं सन्देहस्य आधारेण निरोधितम्। प्रारम्भिकपृच्छायां संतोषजनकम् उत्तरं न लब्धं, ततः आरक्षकैः वाहनस्य निरीक्षणं कृतम्। शोधनं काले वाहनस्य अग्रपेटिकायाः (डैशबोर्ड) मध्ये ९४९ ग्राम चरसद्रव्यं प्राप्तम्। तदनु वाहनस्थौ युवानौ तत्रैव निगृहीतौ। पृच्छायां तयोः परिचयः विकासः (२९) चांदसिंहस्य पुत्रः, सोमबीरश्च (२७) रामफलस्य पुत्रः, ग्रामः अलादादरपुर, गुहाना-स्थानकः, सोनीपत-जिला, हरियाणाराज्ये इति अभवत्। घुमारवीं आरक्षकैः तयोः विरुद्धं मादकद्रव्य-नियन्त्रण-अधिनियमस्य अन्तर्गतं प्रकरणं पञ्जीकृत्य अन्वेषणं प्रारब्धम्। आरक्षकाधिकारिणः उक्तवन्तः यत् मादकद्रव्य- व्यापारस्य निग्रहाय एतानि अभियानानि अनवरतं प्रवर्तिष्यन्ते, तस्करी-कर्मणि संलग्नः कश्चन अपि न मोक्ष्यते। पुलिस-अधीक्षकः संदीप धवलः उक्तवान् यत् प्रकरणं पञ्जीकृतम् अस्ति, कार्यवाही च प्रवर्तते

संविदाकारकेभ्यः आश्रयः, लम्बितानां शुल्कानां (Bills) शीघ्रं भविष्यति निस्तारणम्, मुख्यमन्त्री सुक्खुः निर्देशान् दत्तवान्

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। हिमाचलस्य संविदाकारकाणां (Contractors) कृते आश्रयपूर्णा वार्ता अस्ति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खूः महोदयः वित्तविभागं लोकनिर्माणविभागस्य (PWD) जलशक्तिविभागस्य च सहितं विभिन्नेभ्यः विभागेभ्यः सम्बद्धानां संविदाकारकाणां २० लक्षरूप्यकाणि यावत् सर्वेषां लम्बितानां शुल्कानां (Bills) प्राथमिकताधारेण प्रदानं कर्तुं आदिष्टवान्। वित्तविभागस्य प्रवक्त्रा अद्य सूचितं यत् प्रायः २२५ कोटिरूप्यकाणां अवशिष्टा राशिः शीघ्रमेव संविदाकारकेभ्यः विमुक्ता भविष्यति। सः अवदत् यत् एषः निर्णयः लघु-मध्यम-संविदाकारकाणां वित्तीयभारं न्यूनीकर्तुं तथा च प्रदेशे प्रचलतां विकासकार्याणां सुचारु-सञ्चालनं सुनिश्चितं कर्तुं गृहीतः अस्ति।

राज्यसभायै शीर्षनेतृत्वं निश्चितं करिष्यन्ति प्रत्याशी; राहुल-खड़गे अन्तिमनिर्णयं नेष्यतः - मुख्यमन्त्री

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खू उक्तवान् यत् राज्यसभा-निर्वाचनाय अद्यापि समयः अस्ति। राज्यसभा-निर्वाचनस्य निर्णयं शीर्षनेतृत्वं करोति। राहुल गान्धी तथा मल्लिकार्जुन खड़गे महोदयौ एव प्रत्याशीं चेष्यतः। तदनन्तरं वयं तान् मतं दत्त्वा राज्यसभां प्रेषयिष्यामः। वयं इच्छामः यत् भारतीयजनतापक्षः सहकार्यं कुर्यात्, परन्तु ते सहयोगाय सिद्धाः न सन्ति। सः अवदत् यत् १५-तमे वित्तायोगे जयरामठाकुरः प्रदेशाध्यक्षः च 'आरडीजी' (RDG) प्राप्त्यर्थं गताः, परन्तु विधानसभायां यदा हिमाचलस्य हितानां रक्षणस्य वार्ता आगच्छति, तदा ते कोलाहलं कुर्वन्ति। एवम् अवस्थायां प्रदेशस्य हितं कथं भविष्यति? कः प्रदेशस्य हिताय युद्धयति, इति सर्वं जनता पश्यति।

सुक्खुः अवदत्— हिमाचलसदने 'औचकनिरीक्षणम्' दौर्भाग्यपूर्णम्

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खू अवदत् यत् देहल्याः हिमाचलसदने यद् पुलीस-अन्वेषणम् ('रेड्') अभवत्, तद् अतीव दौर्भाग्यपूर्णम् अस्ति। अहं तत्र निवासं करोमि स्म। अस्माकं युव-काङ्ग्रेसस्य (युवा-काङ्ग्रेस) कार्यकर्तारः तत्र आगच्छन्ति। भाजपा-प्रदेशाध्यक्षः आरोपं कुर्वन् आसीत् यत् मुख्यमन्त्रि-कार्यालयात् तत्र 'आरक्षणं' (प्रकोष्ठ-आरक्षणं) भवति। सुक्खू महोदयः उक्तवान् यत्— "यदि मुख्यमन्त्रि-कार्यालयात् आरक्षणं न भविष्यति, तर्हि कुतः भविष्यति? वयं सर्वेषां हिताय आरक्षणं कुर्मः।" हिमाचलस्य जनानां कृते एव हिमाचलभवनं वर्तते, ते तस्य भाटकं (Rent) यच्छन्ति। यदि तादृशी रेड् करणीया आसीत्, तर्हि तस्य सूचना 'आरसी' (RC) अधिकारिणे देया आसीत्। मह्यमपि किमपि न सूचितम्। लोकतन्त्रे यः शान्तिप्रियरीत्या विरोधं करोति, सः अपराधः नास्ति। दौर्भाग्यपूर्णं यत् युवा-काङ्ग्रेस-कार्यकर्तारः बन्दीकृताः।

युवकांग्रेसस्य राष्ट्रीय- अध्यक्षस्य ग्रहणं अलोकतान्त्रिकम्- विनयकुमारः

हिमाचलकांग्रेसस्य अध्यक्षः विनयकुमारः उक्तवान् यत् भारतीययुवकांग्रेस्य राष्ट्रीय-अध्यक्षस्य उदयभानु चिब इत्यस्य अधिग्रहणं लोकतान्त्रिक- मूल्यानां प्रति आघातः अस्ति। एषा कार्यविधिः तेन लज्जास्पदा, अलोकतान्त्रिकी, तानाशाही-प्रवृत्तेः उदाहरणं च इति अभिहिता।विनयकुमारस्य कथनम् युवनेतारं केवलं शांतिपूर्वकं स्वमतप्रकाशनस्य कारणेन अधिग्रहियितुं, एतत् दर्शयति यत् नरेंद्रमोदीसर्वकारः युवाशक्तेः, सत्यवक्तृणां, प्रश्नकर्तृणां च भयभीता जाता। यः सर्वकारः युनां स्वरात् भयभीता भवति, सा कथं दुर्बला असुरक्षायुक्ता च अस्ति, एतत् राष्ट्रं स्पष्टं पश्यति। तेन उक्तं यत् देशे वर्तमानं वातावरणं एवं निर्मितं यत्र प्रत्येकम् असहमति अपराधरूपेण, प्रत्येकः विरोधः देशद्रोहरूपेण च निरूपयितुं प्रयत्नः क्रियते। एषः लोकतन्त्रस्य मूलाधारान् दुर्बलान् कर्तुं घातकः पन्थाः अस्ति। विनयकुमारः अवदत् भारतं संविधानतः प्रवर्तते, न तु कस्यचित् एकस्य व्यक्तेः अहंकारात्, भयात् वा स्वेच्छिक-निर्णयात्।

रोहड़ूस्थानात् दिल्लीपुलिसेन त्रयः युवा- कांग्रेस- पदाधिकारिणः गृहीताः, हिमाचलपुलिसेन मुक्ताः

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। दिल्लीपुलिस-दलस्य अधिकारीभिः रोहड़ू-स्थानात् त्रयः भारतीययुवकांग्रेसस्य पदाधिकारिणः गृहीताः इति वार्ता प्रचलिता अस्ति। चर्चायां वर्तते यत् ए. आई. समिट प्रसंगे युवकांग्रेसपक्षेण कृतस्य प्रदर्शनस्य विषये एषा कार्यविधिः कृता।ततः परं सोलनजनपदस्य धर्मपुरस्थाने, हिमाचलपुलिसदलेन निरीक्षणं स्थाप्य ते मुक्ताः। प्रातः १० वादने हिमाचलपुलिसदलं धर्मपुरे स्थितः आसीत्, यत्र शिमलातः आगच्छतां सर्वेषां वाहनानां परीक्षां क्रियते स्म। कांग्रेस-कार्यकर्तृणां विमोचनानन्तरं पुलिस-दलेन ते पुनः शिमलानगरं प्रति नीताः। उच्यते यत् उच्चाधिकारिभ्यः प्राप्तादेशानुसारं सोलनपुलिसदलेन एषा कार्यविधिः कृता, तथापि अधिकारिणः अस्मिन् विषये वक्तुं परिहरन्ति। तेषां वचनम् "एषः सामान्यप्रक्रियायाः अंशः" इति। केवलं एतदेव न, किन्तु दिल्लीपुलिसदलस्य द्वादशाधिकाः आरक्षकाः अपि निरुद्धाः। अधुना ते चक्कर- न्यायालये प्रस्तुताः, अस्य प्रकरणस्य श्रवणं गुरुवासरे भविष्यति।हिमाचलपुलिस-दलेन दिल्ली-पुलिसस्य कार्यविधि अवैधा इति उक्त्वा एषा प्रतिक्रिया कृता, यतः प्रदेशपुलिसाय त्रयाणां युव-कांग्रेसकार्यकर्तृणां अधिग्रहणविषये कापि सूचना न दत्ता आसीत्।

(मञ्चे श्यामः भोजनं त्यक्त्वा भ्रमणभाषेण (Mobile) चित्रं स्वीकरोति)

रामः:- भो मित्र! भोजनं सिद्धम् अस्ति, त्वं किमर्थं चित्रं स्वीकरोषि? शीतलं भविष्यति।

श्यामः- (क्रोधेन) अरे मूर्ख! मा वद। यदि अहं भोजनस्य चित्रं 'इंस्टाग्राम' मध्ये न प्रेषयिष्यामि, तर्हि लोकान् कथं ज्ञास्यति यत् अहं भोजनं करोमि?

रामः- (हसित्वा) अहो! अतः तव जठराग्निः (पेट की आग) तदा एव शान्ता भवति, यदा तव 'स्टोरी' उपरि 'लाइक्स' (Likes) आगच्छन्ति?

श्यामः- सत्यं वदसि। अद्यतनकाले भोजनं खादनात् पूर्वं तस्य 'प्रचारः' आवश्यकः। पश्य, अहं पञ्चशतं (500) 'फिल्टर्' उपयुज्य इमं साधारणं दाल-रोटिकाम् अपि 'रॉयल थाली' इति दर्शयामि।

रामः- (व्यंग्येन) उत्तमम्! तर्हि तु तव विवाहः अपि 'डिजिटल' भविष्यति। अग्निं परितः भ्रमणं न कृत्वा केवलं 'इमोजी' (Emoji) प्रेषयिष्यसि?

श्यामः- हा! विवाहस्य किं चर्चा? अहम् अद्य प्रातः उद्यानं गतः आसम्। तत्र अहं व्यायामं न कृतवान्, किन्तु 'जिम' मध्ये अस्ति इति दर्शयितुं केवलं दसवाराणि (10 times) 'सेल्फी' स्वीकृतवान्। अधुना जनाः चिन्तयन्ति यत् अहं कश्चन महान् क्रीडापटुः (Athlete) अस्मि।

रामः- अहो विचित्रं जगत्! यः कार्यं करोति सः विस्मृतः, यः कार्यस्य 'नाटकं' करोति सः प्रसिद्धः। तव शरीरे रक्तस्य न्यूनता अस्ति वा न वा, किन्तु तव चलभाषे (Mobile) 'बैटरी' १००% भवेत्!

श्यामः- अवश्यम्! यदि 'बैटरी' मृता, तर्हि अहं अपि मृतः इव।

रामः- अस्तु मित्र! भोजनं खादतु, अन्यथा तव 'फॉलोअर्स' (Followers) तु तृप्ताः भविष्यन्ति, किन्तु त्वं तु बुभुक्षितः एव मरिष्यसि।

हास्य-विनोदः पति-पत्नी संवादः

पत्नी- हे प्राणनाथ! यदि अहं मरिष्यामि, तर्हि भवान् किं करिष्यति?

पतिः- (दुःखं दर्शयन्) अहं तु उन्मत्तः (पागलः) भविष्यामि।

पत्नी- (मन्दहासं कृत्वा) तर्हि भवान् द्वितीयं विवाहं न करिष्यति वा?

पतिः- अहम् उक्तवान् खलु यत् अहं 'उन्मत्तः' भविष्यामि। उन्मत्तः जनः तु किमपि कर्तुं शक्नोति!

शिक्षक-छात्र संवादः

शिक्षकः- भो छात्र! त्वं विलम्बेन किमर्थम् आगच्छसि?

छात्रः- गुरुदेव! मार्गे एकः फलकः (Board) अस्ति।

शिक्षकः- तस्मिन् किं लिखितम् अस्ति?

छात्रः-तस्मिन् लिखितम् अस्ति— "पुरतः विद्यालयः अस्ति, शनैः चलतु।" अतः अहं शनैः शनैः आगतवान्!

पाणिनीय-भाषाविज्ञानपरम्परा एवं आधुनिकभाषा' विषयकैकदिवसीया कार्यशाला केंद्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालय-भोपाल-परिसरे सम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ताः- प्रवेशकुमारशुक्लः, भोपालम्
केंद्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य भोपालपरिसरे आन्तरिक- गुणवत्ताश्वासन- प्रकोष्ठेन (IQAC) 'पाणिनीयभाषाविज्ञानपरम्परा एवं आधुनिकभाषा' इति विषयक एकदिवसीया कार्यशाला समायोजिता। अस्याः कार्यशालायाः प्रमुखोद्देश्यं पाणिनीयपरम्परायाः वैज्ञानिकतां आधुनिक- भाषावैज्ञानिकदृष्ट्या सह संयोजयितुमासीत्।
कार्यक्रमस्याध्यक्षतां परिसरनिदेशकः प्रो. हंसधर झामहोदयाः अकुर्वन्। विश्वविद्यालयस्य सहनिदेशकः प्रो. गोविंदपाण्डेयः विशेषतया उपस्थितः आसीत्। विषय- विशेषज्ञरूपेण भारतीय- प्रौद्योगिकीसंस्थान मुंबईतः समागताः प्रो. मल्हारकुलकर्णीमहोदयाः सारगर्भितं व्याख्यानं दत्तवन्तः। तैः पाणिनीयव्याकरणस्य संरचनात्मक- वैज्ञानिकता, भाषाशिक्षणे तस्य उपादेयता, आधुनिकभाषाविज्ञानेन सह तस्य सम्बन्धाश्च स्पष्टतया प्रतिपादिताः। छात्राणां प्रति तार्किकचिन्तनस्य, विश्लेषणात्मकदृष्टेः, अनुसन्धानप्रवृत्तेः च विकासाय प्रेरणा प्रदत्ता।
मुख्यवक्ता प्रो. मल्हारकुलकर्णीमहोदयेन भाषाविज्ञानस्य महत्त्वं प्रतिपादयन् उक्तम्- "भाषाविज्ञानं केवलं शब्दानामध्ययनं न, अपि तु मानवचिन्तनप्रक्रियायाः वैज्ञानिकपरिशीलनमस्ति। भाषा समाजस्य मूलं संप्रेषणसाधनं तस्याः यथार्थावबोधाय भाषाविज्ञानमत्यावश्यकम्। अस्य साहाय्येन ध्वनितत्त्वं, रूपरचना, वाक्यरचना, अर्थव्यवस्था च सम्यक् अवगन्तुं शक्यते। अद्यतनसङ्गणकयुगे कृत्रिमबुद्धिमत्ता, अनुवादप्रणाली, सङ्गणकीयभाषाप्रक्रिया च भाषाविज्ञानाधारिताः सन्ति। अतः विद्यार्थिभिः परम्पराधुनिकतयोः समन्वयेन भाषाविज्ञानस्य गम्भीरमध्ययनं करणीयम्।" मञ्चे व्याकरणविभागाध्यक्षः प्रो. सुबोधशर्मणः, साहित्यविभागाध्यक्षः प्रो. संदनत्रिपाठिमहोदयः च विराजमानौ आस्ताम्। कार्यक्रमस्य संयोजनं डॉ. कृष्णानन्दधन्नानामहोदयेन सम्यक् कृतम्। अस्मिन् अवसरे प्रो. सोमनाथसाहू, डॉ. कृष्णकान्ततिवारी, डॉ. राकेशवर्मा, विद्याशाखाविभागस्य छात्रच्छात्राश्च उपस्थिताः आसन्।
अध्यक्षीय- उद्बोधने प्रो. हंसधरझामहोदयेन प्रतिपादितं यत् पाणिनीयव्याकरणं विश्वस्यातीव वैज्ञानिकं सुव्यवस्थितं च भाषातन्त्रं वर्तते। व्याकरणं भाषायाः आधारः अस्ति, तेन विना न शुद्धाभिव्यक्तिः, न च प्रभावी संप्रेषणं सम्भवति। पाणिनीयसूत्रेषु लाघवं, तार्किकता, प्रणालीबद्धता च अद्वितीयतया दृश्यते। भारतीयज्ञानपरम्परायाः वैश्विकप्रतिष्ठायां पाणिनीयव्याकरणस्य महत्त्वपूर्णा भूमिका वर्तते।अन्ते प्रश्नोत्तरसत्रं सम्पन्नम्, यत्र छात्रैः सक्रियतया सहभागिता प्रदर्शिता। धन्यवादज्ञापनेन सह कार्यशालायाः समापनं कृतम्।

"लौकिकन्यायकोशः" "निवातस्थितदीपन्यायः"

निर्वाते नाम वायुरहिते प्रदेशे स्थापितः दीपः निश्चलः सन् प्रकाशते एवं शम-दमादिगुणयुक्तः शान्तः सन् स्थिरो भवतीति भावः। यथा-

यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः।।
{भगवद्गीता ६-१९}

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः , ईदरधीरजः,हैदराबादः

वार्ता-संवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।
काव्या- नमस्ते नन्दिनि! अद्य एका प्रेरणायुक्ता वार्ता मया पठिता। एकेन पुरुषेण स्वस्य जीवनयात्रा वर्णिता। पूर्वं तेन बह्व्यः विफलताः प्राप्ताः। तथापि तेन इदानीं पर्यन्तम् सहस्रशः जनानाम् मार्गदर्शनं कृतम्। तेन उत्तमः सन्देशः दत्तः।
नन्दिनी- सः पुरुषः अतीव धैर्यवान् अस्ति। मया अन्या वार्ता श्रुता। एकया महिलया उक्तम् यत् यावत् पञ्च-लक्षरूप्यकाणि न सञ्चितानि, तावत् नूतनवस्त्राणि न क्रेतव्यानि, विहाराय च न गन्तव्यम् इति। बहुभिः जनैः एषः विचारः अतीव कठिनः इति चिन्तितम्।
काव्या- आम्, तस्याः नियमः अतीव कठोरः। किन्तु पर्वतारोहणम् अधिकं कठिनम्। मण्डीनगरवासिना एकेन सैनिकेन दक्षिण-अमेरिकाखण्डस्य उच्चतमः पर्वतः आरूढः। तत्र तेन राष्ट्रध्वजः स्थापितः। महान् पराक्रमः तेन प्रदर्शितः।
नन्दिनी- सत्यम्, सैनिकस्य साहसम् अतीव श्लाघनीयम्! किन्तु नगरेषु नूतनेन स्तरेण भिन्नम् एव कार्यं कृतम् अस्ति। तैः शय्यायाम् एव सर्वं वस्तु आनीतम्- सङ्गणकम्, भोजनम्, पुस्तकानि च। एषः अभ्यासः वैद्यैः हानिकरः इति उद्घोषितः।
काव्या- अहो, शय्यायां तादृशम् आलस्यं न करणीयम्। अन्ते, एका मनोरञ्जका वार्ता मया दृष्टा। एकेन पाश्चात्ययात्रिणा भारतस्य शयनलोकयाने यात्रा कृता। लोकयानस्य सुविधाः दृष्ट्वा तेन महद् आश्चर्यम् अनुभूतम्। भारतीयलोकयानानि तेन बहुप्रशंसितानि।
नन्दिनी- एतत् ज्ञात्वा मया अपि गर्वः अनुभूतः। अद्यतनाय एतावत् एव। धन्यवादः।

ओडिशाकेन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य भाषासंकायेन "शोधप्रविधिः (Research Methodology)" इति विषये आयोजिता पञ्चदिवसीय- कार्यशाला

हिमसंस्कृतवार्ताः- ओडिशाकेन्द्रीयविश्वविद्यालयस्य भाषासंकायेन 20 फरवरीतः 24 फरवरी 2026 पर्यन्तं "शोधप्रविधिः (Research Methodology)" इति विषयिका पञ्चदिवसीय- कार्यशाला सफलतया आयोजिता। कार्यशालायाः उद्घाटनसमारोहः 20 फरवरी 2026 तमे दिने सम्पन्नः। उद्घाटनावसरे महामहोपाध्याय भद्रेशदाश जी महाराज संस्थायाः वरिष्ठसन्तः, मुख्यवक्तृरूपेण शोधस्य दार्शनिकाधारं, पद्धतिगतशुद्धिं च विशदीकृतवान्।कार्यक्रमः मुख्यसंरक्षकस्य प्रो. नरसिंह चरण पण्डा माननीयकुलपतेः संरक्षणे सम्पन्नः। उद्घाटनसमारोहे दुर्योधनसेठी, माननीयः वित्ताधिकारी, अतिथिरूपेण उपस्थितः आसीत्। कार्यशालायाः संयोजकः डॉ. देबाशीषः कर्मकारः, संस्कृतविभागः, भाषासंकायः, सीयूओ, सर्वान् अतिथीन्, प्राध्यापकान्, शोधार्थिनः च हार्दिकतया स्वागतं कृतवान्।
कार्यशालायां चतुर्भिः आभ्यन्तरीन–प्राध्यापकैः शोधपद्धतिविषये विशेषव्याख्यानानि प्रदत्तानि। प्राचार्येण अरूणरञ्जनमिश्रमहोदयेन त्रिदिवसानि यावत् शोधार्थिनां कृते गम्भीरं मार्गदर्शनं कृतम्। भाषासंकायस्य अन्ये प्राध्यापकाः अपि सक्रियतया सत्रेषु सहभागं कृतवन्तः।
समापनसमारोहः-24 फरवरी 2026 तमे दिने सम्पन्नः। अस्मिन् अवसरः प्रो. अरुणरञ्जनमिश्रः महोदयः शोधस्य विविधपक्षान् विषयनिर्णयः, सामग्रीसङ्ग्रहः, लेखनशैली, प्रकाशननैतिकता इत्यादीन् विशदतया निरूपितवान्। समापनसमारोहस्य मुख्यतिथिः प्रो. एन. सी. पण्डा शोधार्थिनः उत्साहवर्धक– उपदेशैः प्रेरितवान्।
कार्यशालायां सहभागं कृतवतां सर्वेषां शोधार्थिनां प्रमाणपत्राणि वितरितानि। अन्ते डॉ. देबाशीषः कर्मकारः सर्वेषाम् अतिथीनां, प्राध्यापकानां, आयोजकानां, शोधार्थिनां च प्रति धन्यवादज्ञापनम् अकरोत्।
कार्यशालायाः सञ्चालकः हिंदीविभागस्य प्राध्यापकः डॉ. मनोजकुमार सिन्हा आसीत्। एषा कार्यशाला शोधगुणवत्तावृद्धये, अकादमिकदृष्ट्या च अत्यन्तं सफलतया सम्पन्ना इति आयोजकैः उक्तम्।